

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 16ης Απριλίου 2013*

«Ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων — Άρθρο 45 ΣΛΕΕ — Εταιρία εγκατεστημένη στην ολλανδόφωνη περιοχή του Βασιλείου του Βελγίου — Υποχρέωση συντάξεως των συμβάσεων εργασίας στην ολλανδική γλώσσα — Σύμβαση εργασίας διασυνοριακού χαρακτήρα — Περιορισμός — Έλλειψη αναλογικότητας»

Στην υπόθεση C-202/11,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το *arbeidsrechtbank te Antwerpen* (Βέλγιο) με απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Απριλίου 2011, στο πλαίσιο της δίκης

Anton Las

κατά

PSA Antwerp NV,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, Κ. Lenaerts, αντιπρόεδρο, Α. Tizzano, L. Bay Larsen, T. von Danwitz και J. Malenovský, προέδρους τμήματος, U. Løhmus, E. Levits, Α. Ó Caoimh, J.-C. Bonichot, Α. Arabadjiev, C. Toader και D. Šváby (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 17ης Απριλίου 2012,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο Α. Las, εκπροσωπούμενος από τον C. Delporte, advocaat,
- η PSA Antwerp NV, εκπροσωπούμενη από τους C. Engels και M. Holvoet, advocaten,
- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Jacobs και C. Rochet, επικουρούμενες από τον J. Stuyck, advocaat,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη Σ. Βώδινα και τον Γ. Καρισιάδη,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους M. van Beek και G. Rozet,
- η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, εκπροσωπούμενη από τον X. Lewis καθώς και τις M. Μουστακαλή και F. Simonetti,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 12ης Ιουλίου 2012,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 45 ΣΛΕΕ.
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του A. Las και της πρώην εργοδότριάς του, εταιρίας PSA Antwerp NV (στο εξής: PSA Antwerp), σχετικά με την καταβολή από τη δεύτερη διαφόρων αποζημιώσεων κατόπιν της απολύσεως του πρώτου.

Το νομικό πλαίσιο

Το βελγικό δίκαιο

- 3 Το άρθρο 4 του βελγικού Συντάγματος ορίζει τα ακόλουθα:

«Το Βέλγιο περιλαμβάνει τέσσερις γλωσσικές περιοχές: τη γαλλόφωνη περιοχή, την ολλανδόφωνη περιοχή, τη δίγλωσση περιοχή Bruxelles-Capitale και τη γερμανόφωνη περιοχή.

Κάθε δήμος του Βασιλείου ανήκει σε μία από αυτές τις γλωσσικές περιοχές.

[...]»

- 4 Το διάταγμα της Vlaamse Gemeenschap, της 19ης Ιουλίου 1973, το οποίο διέπει τη χρήση των γλωσσών όσον αφορά τις εργασιακές σχέσεις μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων καθώς επίσης και τα έγγραφα των επιχειρήσεων που προβλέπει ο νόμος και οι κανονιστικές ρυθμίσεις (*Belgisch Staatsblad*, 6 Σεπτεμβρίου 1973, σ. 10089, στο εξής: διάταγμα περί του γλωσσικού καθεστώτος), εκδόθηκε βάσει του άρθρου 129, παράγραφος 1, σημείο 3, του Συντάγματος, κατ' εφαρμογήν του οποίου «[τ]α κοινοβούλια της Γαλλικής και της Φλαμανδικής Κοινότητας, έκαστο στο πλαίσιο της δικαιοδοσίας του, ρυθμίζουν με διάταγμα, χωρίς τη συμμετοχή του ομοσπονδιακού νομοθέτη, το γλωσσικό καθεστώς: [...] των εργασιακών σχέσεων μεταξύ των εργοδοτών και του προσωπικού τους, καθώς και των εγγράφων των επιχειρήσεων που επιβάλλονται από τον νόμο και τις κανονιστικές διατάξεις».

- 5 Το άρθρο 1 του διατάγματος αυτού ορίζει τα εξής:

«Το παρόν διάταγμα εφαρμόζεται στα φυσικά και νομικά πρόσωπα που έχουν έδρα εκμεταλλεύσεως στην ολλανδόφωνη περιοχή. Διέπει τη χρήση των γλωσσών όσον αφορά τις εργασιακές σχέσεις μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων, καθώς και όσον αφορά τα έγγραφα της επιχειρήσεως που προβλέπει ο νόμος.

[...]»

6 Το άρθρο 2 του εν λόγω διατάγματος ορίζει ότι «[η] γλώσσα που χρησιμοποιείται για τις εργασιακές σχέσεις μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων, καθώς και για τη σύνταξη των προβλεπόμενων από τον νόμο εγγράφων που καταρτίζει η επιχείρηση, είναι η ολλανδική».

7 Το άρθρο 5 του ίδιου διατάγματος έχει ως εξής:

«Όλες οι προβλεπόμενες από τον νόμο πράξεις και έγγραφα των εργοδοτών, καθώς και τα πάσης φύσεως έγγραφα που απευθύνονται στο προσωπικό τους, συντάσσονται από τον εργοδότη στην ολλανδική γλώσσα.

Εντούτοις, αν η σύνθεση του προσωπικού το δικαιολογεί και κατόπιν ομόφωνου αιτήματος των εργαζομένων που εκπροσωπούν το προσωπικό στο συμβούλιο της επιχείρησης ή, ελλείψει αυτού, κατόπιν ομόφωνου αιτήματος των συνδικαλιστικών εκπροσώπων ή, ελλείψει αμφοτέρων, κατόπιν αιτήματος ενός εκπροσώπου αντιπροσωπευτικής συνδικαλιστικής οργάνωσης, ο εργοδότης οφείλει να επισυνάπτει στις ειδοποιήσεις, ανακοινώσεις, πράξεις, πιστοποιητικά και έντυπα που απευθύνονται στο προσωπικό τη μετάφρασή τους σε μία ή περισσότερες γλώσσες.

[...]

8 Το άρθρο 10 του διατάγματος περί του γλωσσικού καθεστώτος προβλέπει τα εξής:

«Τα έγγραφα ή οι πράξεις που δεν τηρούν τις διατάξεις του παρόντος διατάγματος είναι άκυρα. Η ακυρότητα διαπιστώνεται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο.

[...]

Η διαπίστωση της ακυρότητας δεν δύναται να βλάπτει τον εργαζόμενο και δεν θίγει τα δικαιώματα τρίτων. Ο εργοδότης είναι υπεύθυνος για τη ζημία που προκλήθηκε από τα άκυρα αυτά έγγραφα ή πράξεις του στον εργαζόμενο ή σε τρίτους.

[...]

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

9 Βάσει μιας «Letter of Employment» που φέρει ημερομηνία 10 Ιουλίου 2004 και έχει συνταχθεί στην αγγλική γλώσσα (στο εξής: σύμβαση εργασίας), ο A. Las, Ολλανδός υπήκοος και κάτοικος Κάτω Χωρών, προσελήφθη ως «Chief Financial Officer», με σύμβαση αορίστου χρόνου, από την PSA Antwerp, εταιρία εγκατεστημένη στην Αμβέρσα (Βέλγιο), η οποία, όμως, ανήκει σε πολυεθνικό όμιλο που έχει ως αντικείμενο την εκμετάλλευση λιμενικών τερματικών σταθμών και έδρα τη Σιγκαπούρη. Η σύμβαση εργασίας όριζε το Βέλγιο ως κύριο τόπο ασκήσεως των επαγγελματικών δραστηριοτήτων του A. Las, έστω και αν αυτός παρέσχε ορισμένες υπηρεσίες από τις Κάτω Χώρες.

10 Με έγγραφο της 7ης Σεπτεμβρίου 2009, διατυπωμένο στην αγγλική γλώσσα, κοινοποιήθηκε στον A. Las η απόλυσή του με άμεση ισχύ. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 8 της προμνησθείσας συμβάσεως εργασίας, η PSA Antwerp κατέβαλε στον A. Las αποζημίωση λόγω απολύσεως ίση προς τρεις μηνιαίους μισθούς, καθώς και πρόσθετη αποζημίωση ίση προς έξι μισθούς.

11 Με επιστολή της 26ης Οκτωβρίου 2009 προς την PSA Antwerp, ο δικηγόρος του A. Las υποστήριξε ότι η σύμβαση εργασίας και, ειδικότερα, το άρθρο 8 που αφορούσε τις αποζημιώσεις λόγω απολύσεως που οφείλονταν στον A. Las, εφόσον δεν είχαν συνταχθεί στην ολλανδική γλώσσα, έπρεπε να θεωρηθούν άκυρα σύμφωνα με την προβλεπόμενη από το άρθρο 10 του διατάγματος περί του γλωσσικού καθεστώτος κύρωση, δεδομένου ότι η PSA Antwerp είναι εταιρία με έδρα στην ολλανδόφωνη περιοχή του Βασιλείου του Βελγίου. Από τα ανωτέρω, ο δικηγόρος του A. Las

συνήγαγε ότι οι συμβαλλόμενοι δεν δεσμεύονταν πλέον από τους όρους του άρθρου 8 της συμβάσεως εργασίας και ότι ο A. Las είχε δικαίωμα να απαιτήσει ουσιαστικότερη αποζημίωση από του πρώην εργοδότη του.

- 12 Επειδή η PSA Antwerp και ο A. Las δεν κατέληξαν σε συμφωνία ως προς το ζήτημα αυτό, ο δεύτερος προσέφυγε, στις 23 Δεκεμβρίου 2009, ενώπιον του arbeidsrechtbank te Antwerpen και ζήτησε από το δικαστήριο αυτό να καθορίσει το ύψος των αποζημιώσεων που έπρεπε να του καταβληθούν.
- 13 Προς στήριξη του αιτήματός του, ο A. Las επαναλαμβάνει το επιχείρημα ότι το άρθρο 8 της συμβάσεως εργασίας του πάσχει από απόλυτη ακυρότητα λόγω παραβάσεως των διατάξεων του διατάγματος περί του γλωσσικού καθεστώτος. Η PSA Antwerp υποστηρίζει ότι το αιτούν δικαστήριο πρέπει να αποκλείσει την εφαρμογή του διατάγματος αυτού στην προκειμένη περίπτωση καθόσον η σύμβαση εργασίας αφορά ένα πρόσωπο το οποίο ασκεί το δικαίωμά του στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων. Κατ' αυτήν, η εφαρμογή του εν λόγω διατάγματος θα συνιστούσε εμπόδιο στη θεμελιώδη αυτή ελευθερία, το οποίο δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου. Η PSA Antwerp προσθέτει ότι η σύμβαση εργασίας πρέπει να τηρηθεί εφόσον είναι σύμφωνη προς τη βούληση των μερών, εκφρασμένη σε γλώσσα κατανοητή και από τις δύο πλευρές, δηλαδή την αγγλική, δεδομένου ότι ο διευθυντής της εν λόγω εταιρίας που την υπέγραψε είναι υπήκοος Σιγκαπούρης και δεν κατέχει την ολλανδική γλώσσα.
- 14 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει, εξάλλου, ότι το arbeidsrechtbank te Antwerpen έχει αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον λόγος γενικού συμφέροντος επιβάλλει τη σύνταξη της συμβάσεως εργασίας στην ολλανδική γλώσσα σε μια διασυνοριακή κατάσταση στην οποία τα μέρη –εν προκειμένω ένας ολλανδόφωνος εργαζόμενος και ένας μη ολλανδόφωνος εργοδότης– προδήλως επέλεξαν, λόγω της σημασίας της προς πλήρωση θέσεως, να συντάξουν τη σύμβαση εργασίας σε γλώσσα κατανοητή από αμφότερα τα συμβαλλόμενα μέρη.
- 15 Υπό τις συνθήκες αυτές το arbeidsrechtbank te Antwerpen αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Αντίκειται το [διάταγμα περί του γλωσσικού καθεστώτος] στο άρθρο [45 ΣΛΕΕ] σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο μέτρο κατά το οποίο υποχρεώνει τις εγκατεστημένες στην ολλανδόφωνη περιοχή του Βελγίου επιχειρήσεις, κατά την πρόσληψη εργαζομένων στο πλαίσιο σχέσεως εργασίας διεθνούς χαρακτήρα, να συντάσσουν, επί ποινή ακυρότητας, όλα τα σχετικά με τη σχέση εργασίας έγγραφα στην ολλανδική γλώσσα;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 16 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατά βάση, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 45 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντίκειται σ' αυτό κανονιστική ρύθμιση ομόσπονδης οντότητας κράτους μέλους, όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, η οποία επιβάλλει σε κάθε εργοδότη που έχει την έδρα του στο έδαφος της οντότητας αυτής να συντάσσει τις συμβάσεις εργασίας διασυνοριακού χαρακτήρα αποκλειστικά στην επίσημη γλώσσα της ομόσπονδης αυτής οντότητας, επί ποινή ακυρότητας των συμβάσεων αυτών την οποία το δικαστήριο οφείλει να διαπιστώνει αυτεπαγγέλτως.
- 17 Προκαταρκτικώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι δεν αμφισβητείται ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση εργασίας εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 45 ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι έχει συναφθεί μεταξύ ενός Ολλανδού υπηκόου, κατοίκου Κάτω Χωρών, και μιας εταιρίας εγκατεστημένης στο έδαφος του Βασιλείου του Βελγίου.

- 18 Εξάλλου, αντιθέτως προς τα υποστηριζόμενα από τον ενάγοντα της κύριας δίκης, την εφαρμογή του άρθρου 45 ΣΛΕΕ μπορούν να επικαλεστούν όχι μόνον οι ίδιοι οι εργαζόμενοι, αλλά και οι εργοδότες τους. Πράγματι, για να είναι αποτελεσματικό και χρήσιμο, το δικαίωμα των εργαζομένων να προσλαμβάνονται και να απασχολούνται χωρίς διακρίσεις πρέπει να συνοδεύεται κατ' ανάγκη από το δικαίωμα των εργοδοτών να τους προσλαμβάνουν τηρώντας τους κανόνες περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, αποφάσεις της 11ης Ιανουαρίου 2007, C-208/05, ITC, Συλλογή 2007, σ. I-181, σκέψη 23, καθώς και της 13ης Δεκεμβρίου 2012, C-379/11, Caves Krier Frères, σκέψη 28).
- 19 Όσον αφορά την ύπαρξη περιορισμού, πρέπει να υπομνησθεί ότι το σύνολο των διατάξεων της Συνθήκης ΛΕΕ που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων αποσκοπεί στη διευκόλυνση της ασκήσεως πάσης φύσεως επαγγελματικών δραστηριοτήτων στο έδαφος της Ένωσης από τους υπηκόους των κρατών μελών και απαγορεύει τα μέτρα τα οποία θα μπορούσαν να αποδειχθούν δυσμενή για τους υπηκόους αυτούς σε περίπτωση που θελήσουν να ασκήσουν οικονομική δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους (απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2012, C-461/11, Radziejewski, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 20 Συνεπώς, αντίκειται στις διατάξεις αυτές, ειδικότερα δε στο άρθρο 45 ΣΛΕΕ, οποιοδήποτε μέτρο το οποίο, έστω και αν εφαρμόζεται χωρίς διακρίσεις λόγω ιθαγενείας, δύναται να παρακωλύσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστική την άσκηση, από τους υπηκόους της Ένωσης, των θεμελιωδών ελευθεριών που κατοχυρώνει η Συνθήκη (απόφαση της 10ης Μαρτίου 2011, C-379/09, Casteels, Συλλογή 2011, σ. I-1379, σκέψη 22 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 21 Συναφώς, από τον φάκελο που διαβιβάστηκε στο Δικαστήριο καθώς και από τα στοιχεία που παρέσχον οι διάδικοι της κύριας δίκης κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση προκύπτει ότι, κατά τη σύνταξη των συμβάσεων εργασίας διασυνοριακού χαρακτήρα τις οποίες συνάπτουν εργοδότες έχοντες την έδρα τους στην ολλανδόφωνη περιοχή του Βασιλείου του Βελγίου, αυθεντικό θεωρείται μόνον το κείμενο στην ολλανδική γλώσσα.
- 22 Όμως, μια τέτοια ρύθμιση ενδέχεται να επιδρά αποτρεπτικώς για τους μη ολλανδόφωνους εργαζομένους και εργοδότες από άλλα κράτη μέλη και, ως εκ τούτου, συνιστά περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων.
- 23 Όσον αφορά τη δικαιολόγηση ενός τέτοιου περιορισμού, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι εθνικά μέτρα ικανά να παρακωλύσουν ή να καταστήσουν λιγότερο ελκυστική την άσκηση των διασφαλιζόμενων από τη Συνθήκη θεμελιωδών ελευθεριών μπορούν να γίνουν δεκτά μόνον εφόσον επιδιώκουν σκοπό γενικού συμφέροντος, είναι κατάλληλα για τη διασφάλιση της υλοποίησης του σκοπού αυτού και δεν βαίνουν πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού μέτρου (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 1ης Απριλίου 2008, C-212/06, Gouvernement de la Communauté française και gouvernement wallon, Συλλογή 2008, σ. I-1683, σκέψη 55).
- 24 Συναφώς, η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη νομοθεσία ανταποκρίνεται στην τριπλή ανάγκη, πρώτον, της προωθήσεως και της τονώσεως της χρήσεως μίας από τις επίσημες γλώσσες της, δεύτερον, της διασφαλίσεως της προστασίας των εργαζομένων, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να λαμβάνουν γνώση των σχετικών με τη σχέση εργασίας εγγράφων στη δική τους γλώσσα και προσφέροντάς τους την ουσιαστική προστασία των φορέων εκπροσωπήσεως των εργαζομένων και των διοικητικών και δικαστικών αρχών που καλούνται να λάβουν γνώση των εγγράφων αυτών, και, τέλος, της διασφαλίσεως της αποτελεσματικότητας των ελέγχων και της επιβλέψεως εκ μέρους της επιθεωρήσεως εργασίας.
- 25 Όσον αφορά τον πρώτο σκοπό που επικαλείται η Βελγική Κυβέρνηση, πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης δεν εμποδίζουν ένα κράτος μέλος να υιοθετεί πολιτική αποσκοπούσα στην προστασία και την προώθηση μίας ή όλων των επίσημων γλωσσών του (βλ., υπό

το πνεύμα αυτό, αποφάσεις της 28ης Νοεμβρίου 1989, C-379/87, Groener, Συλλογή 1989, σ. 3967, σκέψη 19, και της 12ης Μαΐου 2011, C-391/09, Runevič-Vardyn και Wardyn, Συλλογή 2011, σ. I-3787, σκέψη 85).

- 26 Πράγματι, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 3, τέταρτο εδάφιο, ΣΕΕ καθώς και κατά το άρθρο 22 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ένωση σέβεται τον πλούτο της πολιτιστικής και γλωσσικής της πολυμορφίας. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, ΣΕΕ, η Ένωση σέβεται επίσης την εθνική ταυτότητα των κρατών μελών της, στην οποία περιλαμβάνεται και η προστασία της επίσημης εθνικής γλώσσας τους (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, προμνησθείσα απόφαση Runevič-Vardyn και Wardyn, σκέψη 86).
- 27 Ως εκ τούτου, ο σκοπός της προώθησης και της τονώσεως της χρήσεως της ολλανδικής γλώσσας, η οποία αποτελεί μία από τις επίσημες γλώσσες του Βασιλείου του Βελγίου, συνιστά θεμιτό συμφέρον ικανό να δικαιολογήσει, καταρχήν, περιορισμό των υποχρεώσεων που επιβάλλονται από το άρθρο 45 ΣΛΕΕ.
- 28 Όσον αφορά τον δεύτερο και τον τρίτο σκοπό που επικαλείται η Βελγική Κυβέρνηση και οι οποίοι στηρίζονται, αντιστοίχως, στην κοινωνική προστασία των εργαζομένων και τη διευκόλυνση των σχετικών διοικητικών ελέγχων, το Δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει ότι οι σκοποί αυτοί περιλαμβάνονται μεταξύ των επιτακτικών λόγων γενικού συμφέροντος οι οποίοι δύνανται να δικαιολογήσουν περιορισμό της ασκήσεως των θεμελιωδών ελευθεριών που αναγνωρίζονται από τη Συνθήκη (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, αποφάσεις της 18ης Ιουλίου 2007, C-490/04, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 2007, σ. I-6095, σκέψεις 70 και 71, καθώς και της 7ης Οκτωβρίου 2010, C-515/08, dos Santos Palhota κ.λπ., Συλλογή 2010, σ. I-9133, σκέψη 47 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 29 Ωστόσο, μια νομοθετική ρύθμιση, για να ανταποκρίνεται στις επιταγές του δικαίου της Ένωσης, πρέπει να μην είναι δυσανάλογη προς τους εν λόγω σκοπούς.
- 30 Εν προκειμένω, από την εν λόγω νομοθετική ρύθμιση προκύπτει ότι η παράβαση της υποχρεώσεως συντάξεως στην ολλανδική γλώσσα της συμβάσεως εργασίας που συνάπτεται μεταξύ εργαζομένου και εργοδότη που έχει την έδρα του στην ολλανδόφωνη περιοχή του Βασιλείου του Βελγίου συνεπάγεται την ακυρότητα της συμβάσεως αυτής, η οποία διαπιστώνεται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο υπό τον όρον ότι η διαπίστωση της ακυρότητας αυτής δεν βλάπτει τους εργαζομένους και δεν θίγει τα δικαιώματα των τρίτων.
- 31 Οι συμβαλλόμενοι, όμως, σε σύμβαση εργασίας διασυνοριακού χαρακτήρα δεν κατέχουν οπωσδήποτε την επίσημη γλώσσα του συγκεκριμένου κράτους μέλους. Σε μια τέτοια κατάσταση, η διαμόρφωση μιας ελεύθερης και μετά λόγου γνώσεως συμφωνίας μεταξύ των συμβαλλομένων επιβάλλει να έχουν οι συμβαλλόμενοι τη δυνατότητα να συντάξουν τη σύμβασή τους σε γλώσσα άλλη από την επίσημη γλώσσα αυτού του κράτους μέλους.
- 32 Εξάλλου, μια ρύθμιση κράτους μέλους η οποία όχι μόνο θα επέβαλλε τη χρήση της επίσημης γλώσσας του για τις συμβάσεις εργασίας διασυνοριακού χαρακτήρα, αλλά και θα επέτρεπε επιπλέον τη σύνταξη ενός αυθεντικού κειμένου των συμβάσεων αυτών και σε μια γλώσσα γνωστή σε όλους τους συμβαλλομένους θα έθιγε σε μικρότερο βαθμό την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων απ' ό,τι η επίδικη στην κύρια δίκη ρύθμιση, παραμένοντας συγχρόνως κατάλληλη προς διασφάλιση των σκοπών τους οποίους επιδιώκει η εν λόγω ρύθμιση.
- 33 Βάσει των ανωτέρω, πρέπει να θεωρηθεί ότι μια ρύθμιση όπως η επίδικη στην κύρια δίκη βαίνει πέραν του αυστηρώς απαραίτητου μέτρου για την επίτευξη των σκοπών που μνημονεύονται στη σκέψη 24 της παρούσας αποφάσεως και δεν μπορεί, συνεπώς, να θεωρηθεί ανάλογη προς τους σκοπούς αυτούς.

- 34 Υπό τις περιστάσεις αυτές, στο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 45 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντίκειται προς αυτό κανονιστική ρύθμιση ομόσπονδης οντότητας κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιβάλλει σε κάθε εργοδότη που έχει την έδρα του στο έδαφός της να συντάσσει τις συμβάσεις εργασίας διασυνοριακού χαρακτήρα αποκλειστικά στην επίσημη γλώσσα αυτής της ομόσπονδης οντότητας, επί ποινή ακυρότητας των συμβάσεων, την οποία το δικαστήριο οφείλει να διαπιστώνει αυτεπαγγέλτως.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 35 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Το άρθρο 45 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντίκειται προς αυτό κανονιστική ρύθμιση ομόσπονδης οντότητας κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιβάλλει σε κάθε εργοδότη που έχει την έδρα του στο έδαφός της να συντάσσει τις συμβάσεις εργασίας διασυνοριακού χαρακτήρα αποκλειστικά στην επίσημη γλώσσα αυτής της ομόσπονδης οντότητας, επί ποινή ακυρότητας των συμβάσεων, την οποία το δικαστήριο οφείλει να διαπιστώνει αυτεπαγγέλτως.

(υπογραφές)